

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ВІННИЦЬКОЇ
ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ**

**Регіональна програма розвитку професійної (професійно-
технічної) освіти на період 2019-2021 роки**

« Погоджено »
Громадською
дорадчою комісією
у Вінницькій області
Протокол № 19 від 11.02.2019р.

«Погоджено»
в.о. директора Департаменту
освіти і науки
В.В.Буняк
« 11 » лютого 2019 р.

м. Вінниця
2019р.

Вступ

Програма розроблена та спрямована на реалізацію Законів України «Про професійну(професійно-технічну) освіту», «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», Указу Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020», постанову Кабінету Міністрів України від 12.09.2018 р. №755 «Деякі питання реалізації у 2018-2020 роках Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року», Стратегію збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2020 року, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Концепції реалізації державної політики у сфері професійної освіти «Сучасна професійна освіта» (проект) є послідовним кроком для реалізації основних ідей та змін у сфері підготовки кваліфікованих кадрів Вінницької області.

Програма враховує операційні цілі Стратегії регіонального розвитку Вінниччини: «Забезпечення належного розвитку трудового потенціалу для потреб області», Територіальну угоду між Вінницькою обласною державною адміністрацією, Вінницькою обласною радою, Вінницьким обласним об'єднанням організацій роботодавців, профспілок Вінницької області «Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення».

На підставі Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2020 року з урахуванням загальнодержавних пріоритетів, оцінки конкурентних переваг, обмежень, загроз і проблем розвитку Вінницького регіону, визначені першочергові пріоритетні завдання професійної освіти, заходи координації дій Департаменту освіти і науки, органів місцевого самоврядування, бізнесу, закладів професійної освіти, які спрямовані на реалізацію визначених стратегічних завдань.

Мета та основні завдання

Створення ефективної мережі та нових типів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, що гарантують гнучке реагування на запити ринку праці та потреби особистості, забезпечують упровадження принципу навчання впродовж життя, зокрема, і здобуття професійних кваліфікацій в умовах виробництва.

Сприяти організації інклюзивної професійної освіти, створенню умов для здобуття професійних кваліфікацій особам з особливими освітніми потребами з урахуванням їх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів;

Освітнє середовище закладів професійної освіти має стати: доступним, інноваційним, бізнес-орієнтованим, відкритим, інклюзивним, ціннісно-спрямованим, розвивальним та мотивуючим до професійного навчання впродовж життя.

Програма спрямована на створення сучасної професійної освіти як важливої складової економічного розвитку регіону, професійну самореалізацію

та неперервний професійний розвиток особистості упродовж усього життя відповідно до її інтересів та потреб економіки України.

На виконання листа Міністерства освіти і науки України від 11.10.2018р. №1/9-616 з метою розробки регіонального плану розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2019-2021 роки, здійснення підготовки та перепідготовки робітничих кадрів відповідно до потреб регіону та для вивчення громадської думки і обговорення в широких колах регіонального плану розвитку професійно-технічної освіти на 2019-2021 роки, Департаментом освіти і науки облдержадміністрації створена робоча група (наказ № 513 від 22.10.2018р.) під керівництвом в.о. директора Департаменту освіти і науки облдержадміністрації, за участю представників навчальних закладів професійної освіти, обласного центру зайнятості, Вінницької міської ради, обласної організації профспілки працівників освіти і науки.

Місце та роль професійної (професійно-технічної) освіти у реалізації Державної стратегії регіонального розвитку. Короткий аналіз кількісних та якісних показників розвитку галузі у 2010-2018 роках.

Станом на 01.02.2019р. в області фактично діють 29 державні заклади професійної (професійно-технічної) освіти та 3 заклади при установах виконання покарань, загальний контингент - **12302 учнів**, у тому числі:

№ з/п	Напрямки підготовки закладами ПО	Кількість ПТНЗ	% мережі	Кількість учнів	% контингенту
1.	сільське господарство	13	40,6%	1912	15,5%
2.	будівництво	5	15,7%	1393	11,3%
3.	промисловість	4 +3(тюрми)	21,9%	3897	31,6%
4.	транспорт і зв'язок	3	9,4%	1246	10,1%
5.	житлово-комунальне господарство і побутове обслуговування	3	9,4%	1173	9,5 %
6.	торгівля та громадське харчування	1 спеціалізоване (всього-24)	3%(спеціалізовані)	2681	21,8%
	Всього:	32	100%	12302	

Державні заклади професійної (професійно-технічної) освіти мають ліцензії та можуть здійснювати підготовку із понад 120 професій, понад 75 % яких складні та інтегровані.

За інформацією обласного центру зайнятості від 60 до 90 % вакансій припадає на робітничі професії, особливо високої кваліфікації. Станом на 01.01.2019 року структура потреби у кваліфікованих робітниках наступна: сільське господарство - 13,3%, промисловість та будівництво - 25,4,5%, торгівля та послуги – 17,6 %, робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою устаткування, складання устаткування та машин - 43,5%.

Відповідно до потреб ринку праці, у державних професійно-технічних навчальних закладах зменшилося замовлення на підготовку кваліфікованих робітників, яке формувалось на підставі договорів із роботодавцями. Відповідно, контингент учнів протягом останніх років має стійку тенденцію до скорочення: 2016р. – 14580 учнів, 2017р. – 13640, 2018р.- 12681, 2019р.- 12302 учні.

Слід зазначити, що структура потреби в кадрах і відповідно структура та обсяги підготовки кваліфікованих робітників протягом останніх років змінилися: збільшилася потреба ринку праці та частка контингенту з професій будівельного профілю (2016 р.-13%, 2018 р. - 18,2%), сфери послуг (2016 р.- 9%, 2018 р. – 13,7%), зменшилася у галузі промисловості. Разом із тим, збільшилась потреба у кваліфікованих робітниках для обслуговування устаткування та машин.

Працевлаштування випускників 2018 року складає близько 90%, у тому числі 189 випускників-сиріт працевлаштовані стовідсотково.

Короткий аналіз кількісних і якісних показників розвитку галузі у 2016-2018 роках

2018 рік для галузі професійної (професійно-технічної) освіти був напруженим, але результативним. Робота закладів професійної освіти, відділу професійно-технічної освіти, Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти, центру естетичного виховання учнів професійно-технічної освіти спрямована на підготовку кваліфікованих робітників, які кількісно та якісно відповідають вимогам ринку праці регіону.

Інвестиції у роботу та розвиток галузі професійної (професійно-технічної) освіти мають стійку тенденцію до зростання і склали у 2016 році -134602 тис. грн., у 2019 році - 294369,5 тис. грн. Зросли доходи від виробничої діяльності закладів 2016р- 25827,3 тис.грн., 2018р. - 33283,9 тис.грн.

Ряд питань вирішувались завдячуючи реалізації Регіональної програми підготовки кваліфікованих робітників на 2016 - 2020 роки. Зокрема, у 2016 році на реалізацію Програми із обласного бюджету виділено - 1866 тис.грн., у 2017 - 4025,5 тис. грн., у 2018р - 62235,0 тис. грн.

Мережа закладів професійної(професійно-технічної) освіти протягом 2016-2018 років змінилася. Припинено діяльність ДНЗ «ПТУ №35 с. Ольгопіль» шляхом приєднання до Комаргородського ВПУ та створено Ольгопільське спеціалізоване відділення Комаргородського вищого професійного училища. Припинено діяльність ДНЗ «ЦПТО торгівлі та харчових технологій» шляхом

приєднання до ДНЗ «Вінницький ЦПТО переробної промисловості» та створено територіальне відокремлене спеціалізоване відділення ДНЗ «Вінницький центр професійно-технічної освіти переробної промисловості». На виконання спільного наказу Міністерства освіти і науки України та Міністерства юстиції України ліквідовано ДПТНЗ «Піщанський навчальний центр №59». Продовжується робота по припиненню діяльності ДНЗ «Професійно-технічне училище №21 м. Калинівка» шляхом приєднання до ДНЗ «Гушинецьке вище професійне училище».

Станом на 01.01.2019 року випущено та направлено для працевлаштування на підприємства, установи і організації 5786 кваліфікованих робітників та «молодших спеціалістів». Отримали кваліфікацію із двох і більше професій, що сприяє їх працевлаштуванню, 75% випускників. Працевлаштовані за професією 4570 (79%), продовжують навчання у вищих навчальних закладах 502 (9%) випускників. Стовідсотково працевлаштовані 190 випускників із числа дітей-сиріт.

Формування пропозицій до обсягів регіонального та державного замовлення на 2019 рік закладами професійної (професійно-технічної) освіти здійснено відповідно до укладених договорів із замовниками кадрів за напрямками економічної діяльності. Відділом професійно-технічної освіти матеріали узагальнено та деталізовано у розрізі кожного навчального закладу, професій та напрямків економічної діяльності, направлено для погодження обласним центром зайнятості та радою професійної освіти (стейкхолдерів), після чого документ буде направлено для затвердження головою облдержадміністрації.

З метою підвищення якості та конкурентоспроможності професійно-технічної освіти, відповідно до вимог інноваційного розвитку суспільства та економіки створюються навчально-практичні центри, забезпечені сучасною технікою, обладнанням, інструментами. У 2016 році діяли 2 навчально-практичні центри, станом на 01.01.2019 р. в області працюють 15 навчально-практичних центрів, у тому числі протягом 2018 року відкрито 9 навчально-практичних центрів, оснащених сучасним обладнанням.

Значна увага приділяється стану навчально-матеріальної бази закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Здійснено підготовку до нового навчального року зокрема, капітальні та поточні ремонти, для цього залучено обласний бюджет, місцевий бюджет, кошти спеціального фонду. Цілий ряд заходів здійснено в рамках програми енергозбереження.

Підвищенню якості підготовки робітничих кадрів та кращому працевлаштуванню випускників сприяє проходження учнями виробничої практики на підприємствах Європейського союзу. У 2017-2018 роках виробничу практику на підприємствах Євросоюзу проходили понад 100 учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Вперше заклади професійної (професійно-технічної) освіти включені до Програми, яка реалізується за рахунок коштів Державного Фонду регіонального розвитку.

Зростанню фахової майстерності педагогів сприяє цілеспрямована робота Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Вінницькій

області. Протягом звітнього періоду Навчально-методичним центром ПТО, у Вінницькій області отримано ліцензію та здійснюється підвищення кваліфікації викладачів загальноосвітніх та спецдисциплін, майстрів виробничого навчання, старших майстрів, методистів, вихователів гуртожитків. Впроваджено очно-дистанційну та дистанційну форми навчання слухачів.

Ключові проблеми та завдання галузі на 2018-2021 рр.

У роботі закладів професійної(професійно-технічної) освіти є чимало проблем, не вирішених питань об'єктивного та суб'єктивного характеру:

- неузгодженість законодавчих актів, нормативних документів та положень із реаліями життя;
- надмірне регламентування фінансово-господарської діяльності державних ЗП(ПТ)О при нестачі коштів і недостатньої свободи їх використання;
- недостатня самостійність (внаслідок недосконалості чинного законодавства) державних ЗП(ПТ)О, що призводить до нездатності повною мірою оперативно реагувати на запити роботодавців;
- необхідність чіткого формулювання умов передачі майна ЗП(ПТ)О у власність територіальних громад;
- міська адміністрація може обмежувати доступ до ЗП(ПТ)О молоді, яка не є мешканцями міста Вінниці та направлена із інших регіонів області;
- відсутність фінансування розвитку для ЗП(ПТ)О м. Вінниці;
- результативність державної підсумкової атестації у формі ЗНО.

На засіданні робочої групи обговорено та визначено головні підходи, ризики, індикатори та принципи модернізації закладів професійної освіти:

- формування ефективної мережі закладів професійної освіти на основі конкурентних пропозицій щодо надання якісних та багатофункціональних освітніх послуг. Створення потужних професійно-технічних навчальних закладів з контингентом не менше 300 учнів;
- формування регіонального (державного) замовлення на підготовку робітничих кадрів відповідно до потреб ринку праці (за результатами моніторингу) на підставі угод із роботодавцями;
- забезпечення рівного доступу молоді до якісної професійної освіти незалежно від місця проживання;
- підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників;
- розширення переліку складних та інтегрованих професій;
- скорочення управлінського апарату, економія коштів на утримання ПТНЗ;
- досягнення збалансованості між вартістю підготовки робітничих кадрів, їх якістю та потребами ринку праці.

Соціально-економічний контекст зумовлює необхідність ефективної роботи системи професійної освіти з підготовки кваліфікованих робітників.

В області функціонують: 2 державні заклади професійної(професійно-технічної освіти з контингентом понад 800 учнів, більше 700 - 1 , понад 600 учнів -1 , понад 500 учнів – 8, понад 400 - 2 заклади, понад 300 учнів – 9 закладів, понад 200 - п'ять закладів професійної(професійно-технічної) освіти,

до 100 учнів – один. Як наслідок - нераціональне використання державних коштів. *Оптимізація мережі створення нових типів навчальних закладів професійної освіти для забезпечення ринку праці області робітничими кадрами та спеціалістами різних профілів - потреба часу.*

На даний час відбувається трансформація організації роботи навчальних закладів професійно-технічної освіти Вінниччини відповідно до мінливих умов діяльності та реакції на життєві виклики.

Завдання галузі на 2019-2021 роки :

- здійснення результативної профорієнтаційної роботи, забезпечення рівного доступу молоді до якісної професійної освіти незалежно від місця проживання;
- формування регіонального (державного) замовлення на підготовку робітничих кадрів відповідно до потреб ринку праці (за результатами моніторингу) на підставі угод із роботодавцями;
- досягнення збалансованості між вартістю підготовки робітничих кадрів, їх якістю та потребами ринку праці;
- оновлення освітнього середовища, у тому числі спільно з європейськими партнерами, зокрема:

- продовжити роботу щодо створення навчально-практичних центрів на базі ЗП(ПТ)О, зокрема спільно із Фондом Ебергарда Шьока Центру із професії «Деревообробник» та іншими інвесторами;
- створити центри професійної досконалості на базі ЗП(ПТ)О;
- брати участь та втілювати Міжнародні, Всеукраїнські та обласні інвестиційні та грандові проекти (зокрема Державного Фонду регіонального розвитку);
- розробляти та реалізувати спільний план дій Департаменту освіти і науки, навчально-практичних центрів галузевого спрямування, закладів професійної(професійно-технічної) освіти щодо забезпечення організації роботи навчально-практичних центрів як центрів колективного користування обладнанням;
- розвиток дуальної форми навчання;
- створення умов та стимулювання професійного зростання викладачів та майстрів виробничого навчання (зокрема організація стажування на базі навчально-практичних центрів);
- організація інклюзивного навчання на базі ЗП(ПТ)О області.
- формування ефективної мережі закладів професійної освіти на основі конкурентних пропозицій щодо надання якісних та багатофункціональних освітніх послуг, а саме:

1. завершити припинення Державного навчального закладу «Професійно-технічне училище №21 м.Калинівка» та шляхом приєднання створити на його базі філію Державного навчального закладу «Гущинецьке вище професійне училище»;

Інвестиційні, грантові та партнерські програми модернізації професійної (професійно-технічної) освіти регіону

Європейський Фонд освіти є багаторічним партнером України у галузі модернізації національної системи професійно-технічної освіти. Спільна робота ЄФО та Вінницької області в питаннях оптимізації регіональної системи ПТО, успішне впровадження проекту «Туринський процес – розвиток потенціалу регіонів», матеріали напрацьовані у ході роботи над проектом «Прогнозування впливу реформ у галузі професійної освіти і підготовки – PRIME», мають практичне спрямування та застосування у ході реформування галузі професійної(професійно-технічної) освіти.

Суттєво новий крок уперед зроблено навчальними закладами у міжнародній співпраці, підвищенні інноваційного потенціалу і інвестиційної привабливості галузі професійно-технічної освіти. На базі Козятинського міжрегіонального ВПУ залізничного транспорту створена Східна секція освіти і науки ЄС, куди ввійшла асоціація залізничних училищ України, Молдови, Білорусі, Литви, Латвії, Естонії, Польщі, Узбекистану та Грузії. Створено об'єднання педагогів залізничного профілю Української Національної секції в Європейській асоціації педагогів (AEDE). Навчальний заклад має сертифікат IES з 12 професій, що дає широкі можливості для працевлаштування випускників у Європейських країнах.

Вперше в історії профтехосвіти Вінниччини здійснено інвестиції у розвиток галузі Європейськими партнерами - Фонд підтримки будівельної галузі ім. Ебергерда Шьока (Німеччина) відповідно до трьохстороннього договору з Департаментом освіти і науки ОДА та ВХПТУ №5 про участь у пілотному проекті «Модернізація та адаптація визначених професій». На роботи з реконструкції виділено фінансову допомогу в розмірі понад 160 тисяч євро німецьким фондом, Департаментом освіти і науки ОДА - 220 тис.грн., навчальним закладом - 500 тис.грн., що стало основою для створення сучасного навчально-виробничого комплексу для підготовки нової професії «Реставратор декоративно-художніх фарбувань, маляр».

Фахівці будівельного профілю мають можливість підвищити кваліфікацію щодо впровадження сучасних будівельних технологій у навчально-практичних центрах, створених на базі: ДНЗ «Вище професійне училище №7 м. Вінниці», спільно із ТОВ «Сніжка-Україна».

На створення Регіонального навчально-практичного будівельного центру у ДНЗ «Барський професійний будівельний ліцей» використано 310 тис. грн. з них: 70 тис. грн. - кошти, профінансовані із обласного бюджету в рамках Регіональної програми підготовки кваліфікованих робітників на 2011-2015 роки, 90 тис. грн. - профінансовано із спеціального фонду навчального закладу; 150 тис. грн. - кошти, профінансовані провідною компанією «Хенкель Баутехнік (Україна)».

В області реалізуються ряд Програм, у яких безпосередньо беруть участь заклади професійної(професійно-технічної) освіти, зокрема «Обласна програма

інформаційних та інноваційних технологій», «Обласна програма зайнятості», «Програма підвищення енергоефективності».

Здобувачі освіти та працівники професійно-технічної освіти відзначаються грамотами та преміями у рамках проекту «Обдарована молодь». Серед нагороджених – учні-переможці Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів фахової майстерності, олімпіад та їх наставники.

Сприяють розвитку творчої думки конкурси обласної Ради та облдержадміністрації на кращий проект у рамках розвитку інформаційних, телекомунікаційних та інноваційних технологій. У рамках обласної Програми у закладах освіти на 2016-2020 роки, за підтримки обласної Ради та обласної державної адміністрації, проведені конкурси із впровадження інноваційних технологій. Протягом 2016-2018 років переможці із закладів професійної (професійно-технічної) освіти здобули Гранди на суму 460 тис. грн.

Вперше заклади професійної (професійно-технічної) освіти включені до Програми, яка реалізується за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку Проект «Новітня сільськогосподарська техніка – складова забезпечення ринку висококваліфікованими робітниками підготовлених Комаргородським ВПУ», спрямований на придбання сільськогосподарської техніки та інше обладнання на загальну суму 3454 тис. грн.

Здійснення контролю за результатами модернізації професійної (професійно-технічної) освіти, підвищення якості надання освітніх послуг
Створюються умови для подальшому розвитку незалежної громадсько-державної системи оцінки та моніторингу якості професійної освіти.

- Стан модернізації закладів професійної (професійно-технічної) освіти, відповідність якості підготовки кваліфікованих робітників вимогам ринку праці, хід виконання регіональної програми підготовки кваліфікованих робітників щорічно розглядається колегією Департаменту освіти і науки.
- Питання стану, реформування та модернізації галузі професійної освіти розглядається на раді професійної освіти облдержадміністрації (стейкхолдерів).
- Стан виконання регіональної програми підготовки кваліфікованих робітників щорічно заслуховується на сесії обласної ради.

Зміни та доповнення до «Регіональної програми розвитку професійно-технічної освіти Вінницької області на 2019-2021 роки» будуть вноситися відповідно до вимог нормативних документів. Подальша модернізація мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти здійснюватиметься на підставі діючих положень чинного законодавства, напрямів розвитку економіки Вінницької області та за результатами моніторингу ринку праці регіону